

Republica Moldova

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

DECIZIE

DE INADMISIBILITATE

a sesizării nr. 92g/2019

privind excepția de neconstituționalitate
a articolului 337 din Codul de procedură penală
(*consemnarea declarațiilor părților și ale martorilor în ședința de judecată*)

CHIȘINĂU

14 mai 2019

Curtea Constituțională, judecând în componența:

dlui Mihai POALELUNGI, *președinte*,
dnei Raisa APOLSCHII,
dlui Aurel BĂIEȘU,
dlui Corneliu GURIN,
dlui Artur REȘETNICOV,
dlui Veaceslav ZAPOROJAN, *judecători*,
cu participarea dlui Gheorghe Reniță, *grefier*,

Având în vedere sesizarea depusă pe 8 mai 2019,
Înregistrată pe aceeași dată,
Examinând admisibilitatea sesizării menționate,
Având în vedere actele și lucrările dosarului,
Deliberând pe 14 mai 2019 în camera de consiliu,

Pronunță următoarea decizie:

ÎN FAPT

1. La originea cauzei se află excepția de neconstituționalitate a articolului 337 din Codul de procedură penală, ridicată de către dna judecător Natalia Clevadî, în dosarul nr. 1-1603/2019, pendinte la Judecătoria Chișinău, sediul Buiucani.

2. Sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a fost trimisă la Curtea Constituțională, pe 8 mai 2019, de către dna judecător Natalia Clevadî, în baza articolului 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție.

A. Circumstanțele litigiului principal

3. Pe rolul Judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani, se află cauza penală de învinuire a dlui Vladislav Musteață și a S.R.L. „Pro Imobil Grup” de comiterea infracțiunii prevăzute de articolul 244 alin. (2) lit. b) din Codul penal [*evaziunea fiscală a întreprinderilor, instituțiilor și organizațiilor*]. În susținerea acuzării, procurorul a solicitat, între altele, audierea a 100 de martori.

4. Printr-o încheiere din 22 aprilie 2019, dna judecător Natalia Clevadî a ridicat excepția de neconstituționalitate a articolului 337 din Codul de procedură penală și a dispus trimiterea unei sesizări la Curtea Constituțională, în vederea soluționării excepției.

B. Legislația pertinentă

5. Prevederile relevante ale Constituției sunt următoarele:

Articolul 20 Accesul liber la justiție

„(1) Orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime.

[...]”

6. Prevederile relevante ale Codului de procedură penală sunt următoarele:

Articolul 20 Desfășurarea procesului penal în termen rezonabil

„(1) Urmărirea penală și judecarea cauzelor penale se face în termene rezonabile.

(2) Criteriile de apreciere a termenului rezonabil de soluționare a cauzei penale sunt:

- 1) complexitatea cazului;
- 2) comportamentul participanților la proces;
- 3) conduita organului de urmărire penală și a instanței de judecată;
- 3¹) importanța procesului pentru cel interesat;
- 4) vârsta de până la 18 ani a victimei.

(3) Urmărirea penală și judecarea cauzelor penale în care sunt persoane aflate în arest, precum și minori, se fac de urgență și în mod preferențial.

(4) Respectarea termenului rezonabil la urmărirea penală se asigură de către procuror, iar la judecarea cazului – de către instanța respectivă.

[...]”

Articolul 336 Procesul-verbal al ședinței de judecată

„[...]”

(2) Pentru a asigura plenitudinea procesului-verbal, în cadrul ședințelor de judecată se utilizează mijloace de înregistrare audio și/sau video ori alte mijloace tehnice. Utilizarea mijloacelor tehnice pentru înregistrarea ședinței de judecată se consemnează în procesul-verbal.

[...]”

Articolul 337 Consemnarea declarațiilor părților și ale martorilor în ședința de judecată

„(1) Declarațiile inculpatului, părții vătămate, părții civile, părții civilmente responsabile și ale martorilor în ședința de judecată se consemnează în scris de greșier ca documente separate care se anexează la procesul verbal. Declarația scrisă se citește de către greșier, iar dacă persoana care a depus-o cere, i se oferă posibilitatea să o citească. Dacă persoana care a depus declarația confirmă conținutul ei, o semnează pe fiecare pagină și la sfârșit. Dacă persoana care a depus declarația nu poate semna sau refuză să o semneze, despre aceasta se face mențiune în declarația consemnată, indicându-se motivele refuzului.

(2) Declarația scrisă se semnează de președintele ședinței și de grefier, precum și de interpret în cazul în care acesta a participat la declarație.

(3) Dacă persoana care a depus declarația revine asupra vreuneia din declarațiile sale anterioare sau face completări, rectificări sau precizări, acestea se consemnează și se semnează în condițiile prezentului articol.”

ÎN DREPT

A. Argumentele autorului excepției de neconstituționalitate

7. În argumentarea excepției de neconstituționalitate, autorul a invocat faptul că, potrivit articolului 337 din Codul de procedură penală, declarațiile inculpatului, părții vătămate, părții civile, părții civilmente responsabile și ale martorilor în ședința de judecată sunt consemnate în scris de către grefier ca documente separate care se anexează la procesul-verbal al ședinței. Totuși, grefierul nu face cursuri speciale de dactilografiere și, de regulă, acesta nu reușește să noteze declarațiile participanților la proces în ziua în care acestea au fost date. Mai mult, instanțele de judecată nu sunt dotate cu dispozitive tehnice speciale care ar permite dactilografierea „automată” a declarațiilor participanților la proces. Astfel, consemnarea în scris a declarațiilor părților și ale martorilor în ședința de judecată, în special atunci când numărul acestora este mare, ar putea conduce la încălcarea celerității procesului penal și ar dăuna actului de înfăptuire a justiției.

8. În consecință, autorul excepției de neconstituționalitate consideră că declarațiile participanților la proces trebuie notate nu în aceeași zi în care au fost făcute, ci în termen de trei zile după ședința de judecată, în baza înregistrării audio a ședinței în discuție.

9. În opinia sa, prevederile contestate contravin articolelor 1, 16, 18, 20, 24 și 25 din Constituție.

B. Aprecierea Curții

10. Examinând admisibilitatea sesizării, Curtea constată următoarele.

11. În conformitate cu articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, controlul constituționalității legilor, în prezenta cauză a Codului de procedură penală, ține de competența Curții Constituționale.

12. Curtea constată că excepția de neconstituționalitate a fost ridicată de către dna judecător Natalia Clevadi, în dosarul nr. 1-1603/2019, pendinte la Judecătoria Chișinău, sediul Buiucani. Astfel, sesizarea este formulată de către subiectul căruia i s-a conferit acest drept, în baza articolului 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție.

13. Obiectul excepției de neconstituționalitate îl constituie articolul 337 din Codul de procedură penală. Acest articol stabilește, între altele, că declarațiile inculpatului, ale părții vătămate, ale părții civile, ale părții

civilmente responsabile și ale martorilor în ședința de judecată sunt consemnate în scris de către grefier ca documente separate care se anexează la procesul verbal al ședinței.

14. Deși autorul excepției de neconstituționalitate a menționat că prevederile contestate ar contraveni articolelor 1, 16, 18, 20, 24 și 25 din Constituție, în realitate acesta a formulat critici de neconstituționalitate din perspectiva pretensei încălcări a celerității procesului penal. Prin urmare, problema abordată în prezenta sesizare trebuie examinată prin prisma articolului 20 din Constituție.

15. Celeritatea procesului judiciar trebuie privită într-un context mai general, al unei bune administrări a justiției.

16. Curtea notează că articolul 20 din Constituție, împreună cu articolul 6 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului, îi garantează persoanei examinarea cauzei sale într-un termen rezonabil. În materie penală, acest drept urmărește ca persoana să nu fie subiectul unei acușări pentru o perioadă îndelungată de timp. Perioada pentru care se aplică acest drept vizează ansamblul procedurilor în discuție.

17. În vederea evaluării termenului rezonabil de desfășurare a procesului penal, articolul 20 alin. (2) din Codul de procedură penală prevede următoarele criterii: 1) complexitatea cazului; 2) comportamentul participanților la proces; 3) conduita organului de urmărire penală și a instanței de judecată; 3¹) importanța procesului pentru cel interesat; 4) vârsta de până la 18 ani a victimei.

18. Totodată, alineatul (3) al aceluiași articol stabilește că urmărirea penală și judecarea cauzelor penale în care sunt persoane aflate în arest, precum și minori, se fac de urgență și în mod preferențial.

19. Curtea reține că respectarea termenului rezonabil la urmărirea penală se asigură de către procuror, iar la judecarea cazului – de către instanța de judecată.

20. Curtea Europeană a menționat în jurisprudența sa că nerespectarea „termenului rezonabil” de judecare a cauzei ar putea pune în pericol eficiența și credibilitatea justiției (*Scordino v. Italia* (nr. 1), [MC], 29 martie 2006, § 224).

21. În prezenta cauză, Curtea subliniază că numărul mare de martori trebuie luat în calcul la evaluarea termenului rezonabil. Totuși, instanța de judecată nu este obligată să cheme și să audieze orice martor (*Jorgic v. Germania* [MC], 12 iulie 2007, § 82) indicat de către procuror sau de către apărător, mai ales atunci când acel martor nu va spune nimic nou, ci va reitera ceea ce au declarat și alți martori. În cazul *Murtazaliyeva v. Rusia* [MC], 18 decembrie 2018, § 158, Curtea Europeană a stabilit că cererea de a examina un martor trebuie să fie motivată în mod suficient, iar declarațiile trebuie să fie pertinente pentru obiectul acuzației, *i.e.* pentru „stabilirea adevărului” sau pentru „posibilitatea sa de a influența soluția unui proces” ori „de a consolida în mod obiectiv poziția apărării sau a acușării”. Mai mult, decizia de a nu examina martorul trebuie să nu

submineze caracterul echitabil general al procedurilor. Instanțelor de judecată le revine sarcina să aplice aceste principii în fiecare caz concret.

22. De asemenea, Curtea menționează că lipsa cursurilor speciale de dactilografiere a declarațiilor sau lipsa dispozitivelor tehnice pentru dactilografiere „automată” a declarațiilor nu poate constitui un motiv pentru a constata neconstituționalitatea prevederilor criticate. Aceste probleme țin de implementarea legii, adică de capacitatea administrativă a autorităților.

23. Curtea reține că declarațiile inculpatului, ale părții vătămate, ale părții civile, ale părții civilmente responsabile și ale martorilor în ședința de judecată ar putea fi dactilografiate ulterior în baza înregistrării audio. Dispozițiile contestate nu impun consemnarea în scris a declarațiilor participanților la proces exact în ziua în care acestea au fost făcute.

24. În fine, legislatorului îi revine sarcina de a aprecia dacă ar trebui sau nu consemnate în scris declarațiile părților și ale martorilor în ședința de judecată, de vreme ce ședințele de judecată se înregistrează audio, și, în consecință, să facă modificările legislative corespunzătoare.

25. Având în vedere cele menționate *supra*, Curtea conchide că sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a articolului 337 din Codul de procedură penală trebuie respinsă ca inadmisibilă.

Din aceste motive, în baza articolului 26 din Legea cu privire la Curtea Constituțională și a articolelor 61 alin. (3) și 64 din Codul jurisdicției constituționale, Curtea Constituțională

DECIDE:

1. *Se declară inadmisibilă* sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a articolului 337 din Codul de procedură penală, ridicată de către dna judecător Natalia Clevadi, în dosarul nr. 1-1603/2019, pendinte la Judecătoria Chișinău, sediul Buiucani.

2. Prezenta decizie este definitivă, nu poate fi supusă niciunei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

Președinte

Mihai POALELUNGI

*Chișinău, 14 mai 2019
DCC nr. 73
Dosarul nr. 92g/2019*